

УДК 364.044:364.4-054.73:314.745.22:005.584.1

DOI: 10.24144/2524-0609.2026.58.199-204

Размолодчикова Іванна Вікторівна

кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри соціології та соціальної роботи
Криворізький державний педагогічний університет, м.Кривий Ріг, Україна
ivanna.razmolodchikova@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0002-6051-1991>

Жук Оксана Миколаївна

кандидат історичних наук, доцент
завідувач кафедри соціогуманітарних технологій
Луцький національний технічний університет, м.Луцьк, Україна
oks_zhuk@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0002-9413-7651>

Гапончук Олена Миколаївна

кандидат педагогічних наук
старший викладач кафедри соціогуманітарних технологій
Луцький національний технічний університет, м.Луцьк, Україна
olenagaponchuk83@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-8603-277X>

ІНКЛЮЗИВНІ ПІДХОДИ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ З ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ В КОНТЕКСТІ МІЖСЕКТОРАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ТА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ІНТЕРВЕНЦІЙ

Анотація. Актуальність дослідження зумовлена особливостями міжсекторальної взаємодії суб'єктів соціальної роботи, основна діяльність яких спрямована на інклюзію та підтримку внутрішньо переміщених осіб в Україні в умовах тривалої війни та масштабної гуманітарної кризи. Метою дослідження є теоретичний аналіз інклюзивних практик соціальної роботи із вимушено переміщеними особами в Україні. Застосовано метод системного аналізу та метод порівняльного аналізу. Окреслено основні соціально-психологічні, економічні та медичні проблеми ВПО, зокрема осіб з інвалідністю, сімей з дітьми, людей похилого віку та поранених учасників бойових дій, які потребують комплексної підтримки. Розкрито сутність інклюзії як процесу забезпечення рівного доступу до ресурсів, послуг і можливостей повноцінної участі в економічному, соціальному та культурному житті громади. Доведено, що ефективність інклюзивних практик соціальної роботи залежить від міжсекторальної взаємодії державних органів, місцевого самоврядування, міжнародних організацій, громадського сектору, освітніх інституцій та бізнесу. Проаналізовано роль цифрових сервісів у спрощенні доступу до соціальних послуг, а також значення фінансових механізмів підтримки працевлаштування та реабілітації. Обґрунтовано, що сучасна модель соціальної роботи з ВПО поступово трансформується від кризового реагування до стратегічного підходу, орієнтованого на довгострокову соціальну інтеграцію та формування безбар'єрного середовища. Визначено низку проблем, пов'язаних із фрагментарністю політики, недостатньою координацією між інституціями та потребою у стандартизації інклюзивних механізмів підтримки.

Ключові слова: інклюзія, соціальна інтеграція, територіальна громада, особи з інвалідністю, соціальне забезпечення.

Вступ. Український досвід роботи із внутрішньо переміщеними особами (далі – ВПО) має тривалу практику. З одного боку, повномасштабна війна створила нові виклики та вимоги для сектору соціальної політики, у тому числі через різке і суттєве збільшення кількості осіб, які вимушено покинули свої домівки через близькість до зони бойових дій, руйнування цивільної інфраструктури чи окупації територій [10]. З іншого боку – для України досвід роботи із ВПО у контексті війни розпочався ще у 2014 році, з анексії Криму та частини Донецької та Луганської областей рф.

Варто зазначити, що соціальна робота із ВПО пов'язана із низкою негативних аспектів: психологічною та фізичною травматизацією, руйнуванням соціальної інфраструктури, втратою житла, втратою звичних соціальних зв'язків та фінансів. Наприклад, станом на 2022 рік, згідно зі статистичними даними Міжнародної організації з міграції (МОМ), проведеного з 9 по 16 березня, 6,48 млн людей стали ВПО в Україні внаслідок війни [1]. Кількість ВПО, які вже на час початку широкомасштабного вторгнен-

ня мали попередній досвід переміщення у період 2014-2015 років становив 13,5%. Сьогодні фактично кожен шостий громадянин України вважається ВПО, що створює безпрецедентне навантаження на систему соціального захисту та громади, до яких долучаються ВПО. Так, на початок 2026 року, згідно з офіційними даними, в Україні офіційно зареєстровано близько 4,62–4,67 млн ВПО. Найбільша кількість переселенців зосереджена у Харківській, Донецькій, Дніпропетровській областях та місті Києві. Близько 60% ВПО становлять жінки, а загальна кількість дітей серед них перевищує 850 тисяч [1]. Основною причиною переміщення є близькість проживання до зони бойових дій, руйнування житла та інфраструктури внаслідок постійного обстрілу росії.

У таких умовах соціальна робота, передусім зосереджена на найбільш вразливій категорії людей. Йдеться про осіб з інвалідністю, сім'ї з дітьми, людей похилого віку та поранених учасникам бойових дій, які поєднують досвід вимушеного переселення з фізичними, психологічними або сенсорними обмеженнями. Допомога, яка надається, на нашу думку,

має характер комплексної, що поєднує кризове втручання, психосоціальну реабілітацію, правовий супровід, освітню та професійну інтеграцію, культурну й громадянську інклюзію. Значна кількість осіб серед вимушено переміщених це люди із певними хронічними захворюваннями, люди з інвалідністю та ті, хто постраждав від різного виду насильства. З огляду на таку характеристику ВПО, прийнято вважати, що найбільш необхідними видами допомоги є медичний супровід та фінансова підтримка. Аналіз літератури, досвіду надання допомоги ВПО, у тому числі з питань інклюзії показує, що сьогодні тема інклюзії, як і надання допомоги ВПО немає чіткої структури та єдиного, зрозумілого механізму, хоча цілком очевидним є той факт, що будь-яка державна політика має бути чіткою, зрозумілою та донесеною до громадян, які перебувають у кризовій ситуації будь-яким доступним способом. Важливим також є і взаємодія між локальною соціальною інфраструктурою, на яку припадає найбільше навантаження, державними органами соціальної політики, інституціями, які відповідають за сфери освіти та медицини, а також представників громадського сектору. Усе вище викладене зумовило необхідність дослідження інклюзивних практик соціальної роботи на кожному із зазначених рівнів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальні підходи до розуміння соціальної інтеграції ВПО сформульовані у монографічному дослідженні О.Новікової та співавторів [2], де ВПО розглядаються як потенційний соціально-економічний ресурс за умови формування стратегій довгострокової інтеграції. Автори акцентують увагу на переході від політики подолання наслідків до політики розвитку, що стало методологічною основою сучасних підходів до соціальної підтримки.

Питання соціальної підтримки ВПО в умовах війни детально аналізуються у працях Т.Павлюк та Л.Середницької [11], які розглядають соціальні послуги крізь призму трансформації державної політики та зростання навантаження на систему соціального захисту. Дослідники підкреслюють, що воєнний контекст вимагає гнучких управлінських рішень та посилення ролі територіальних громад. Окремий напрям становлять дослідження соціальної роботи з особами з інвалідністю внаслідок війни. У працях А.Дулі, М.Лехолетової та Т.Лях [6] розкрито комплекс проблем, пов'язаних із фізичною реабілітацією, психологічною підтримкою та подоланням соціальної ізоляції. Автори наголошують на необхідності інтегрованого підходу, що поєднує медичний, соціальний та правовий супровід. Інклюзивний вимір соціальної політики представлений у роботах Л.Клос [7], де соціальна робота у сфері здоров'я розглядається як інструмент соціальної інклюзії в умовах воєнного стану. Дослідниця підкреслює, що інклюзія має розумітися ширше, ніж доступ до послуг, і включати забезпечення участі, гідності та автономії особи. Фінансово-економічні механізми підтримки інклюзивних практик аналізують Л.Чвертко та О.Кравченко [15], які акцентують увагу на бюджетних інструментах, донорських програмах та механізмах стимулювання зайнятості. Дослідження демонструють важливість поєднання державних ресурсів із міжнародною допомогою. Отже, бачимо, що сучасний науковий дискурс демонструє поступовий перехід від вивчення проблем виживання та адаптації ВПО до осмислення стратегічної інклюзії та міжсекторальної взаємодії. Разом із тим, зберігається потреба у формуванні цілісної моделі оцінювання ефективності інклюзивних практик соціальної

роботи, що і визначає актуальність поданого дослідження.

Мета статті полягає в теоретичному аналізі практичного досвіду інклюзивних практик соціальної роботи із вимушено переміщеними особами.

Методи дослідження. Дослідження інклюзивних практик соціальної роботи з ВПО здійснювалося із застосуванням комплексу загальнонаукових та спеціальних методів, що забезпечили системність і обґрунтованість отриманих висновків. Так, у роботі нами використано метод аналізу, який передбачав опрацювання вітчизняних досліджень з проблем соціальної роботи, соціальної інклюзії, міжсекторальної взаємодії та підтримки ВПО; метод системного аналізу було застосовано для розгляду соціального захисту ВПО як багаторівневої системи, що включає державний, муніципальний, громадський, міжнародний та бізнесовий сектори; структурно-функціональний метод було використано для дослідження розподілу повноважень між інституціями соціального захисту та визначено їхню роль у забезпеченні інклюзивних практик; метод порівняльного аналізу дозволив зіставити сучасний етап розвитку соціальної роботи з ВПО із попереднім періодом (2014–2022 рр.), що дало можливість виявити тенденції трансформації підходів від кризового реагування до стратегічної інтеграції.

Виклад основного матеріалу. Згідно з офіційним визначенням ВПО – це громадянин України, який постійно проживає в Україні, якого змусили або який самостійно покинув своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, масових порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру [2]. Українські дослідники пропонують розділити вимушено переміщених осіб на дві категорії – ті, хто був змушений залишити країну походження або місце постійного проживання, перетнув державний кордон і опинився у положенні, подібному до біженців, але залишився під захистом свого уряду; ті, хто залишився в межах своєї країни, але був змушений покинути місце постійного проживання або припинити звичайну економічну діяльність через загрозу життю, безпеці чи свободі внаслідок насильства, збройного конфлікту або внутрішніх заворушень [12]. Обидві категорії є вразливими перед різноманітними викликами та потребують якісної соціальної підтримки.

На думку А.Дулі, М.Лехолетової та Т.Лях серед найбільш поширених проблем, з якими стикаються особи з інвалідністю внаслідок війни та їхні сім'ї, можна виділити: втрату роботи та безробіття; труднощі адаптації до цивільного ринку праці через відсутність необхідних навичок або обмежену мобільність через поранення чи проблеми зі здоров'ям; фізичні захворювання або наслідки бойових дій; посттравматичний стресовий розлад; складнощі у взаємовідносинах із сім'єю; залежність від алкоголю чи наркотиків; бюрократичні перешкоди при оформленні документів, отриманні статусу «особа з інвалідністю внаслідок війни», доступі до безоплатного лікування, реабілітації, житла, грошової допомоги, земельних ділянок та санаторно-курортного лікування; негативні стереотипи та стигма, що впливають на самооцінку та соціальну інтеграцію; а також соціальна ізоляція [6, с.43].

У контексті нашого дослідження, поняття інклюзії визначено як «процес, спрямований на забезпечення людям, які зазнають ризику бідності та соціального виключення, можливостей та ресурсів,

необхідних для повноцінної участі в економічному, соціальному та культурному житті та досягнення рівня життя і добробуту відповідно до стандартів якості життя» [14]. Сутність інклюзії розкривається через принципи цінності життя (кожне життя є важливе), визнання та повага до окремих осіб з інвалідністю та всієї соціальної групи; розвиток особистості, забезпечення можливостей для навчання та творчого інтелектуального зростання; участь у прийнятті самостійних рішень щодо сім'ї та життя в суспільстві (вибір послуг, навчального закладу для дитини з інвалідністю, участь у політичному житті); територіальна близькість – доступ до спільного користування громадським простором (бібліотеки, театри, транспорт тощо); матеріальний добробут – наявність ресурсів і фінансової підтримки інклюзивних соціальних програм та проєктів [15].

Основна місія соціальної роботи полягає у забезпеченні належних соціальних умов для реалізації прав людини та підтримки гідного життя. В умовах воєнного стану її значущість суттєво зростає, оскільки війна призводить до різкого збільшення кількості осіб, які потребують соціальних послуг і державних гарантій. Воєнні реалії супроводжуються зниженням рівня доходів населення та скороченням ресурсів, доступних для надання соціальних послуг. Це створює додаткове навантаження на систему соціального захисту, яка змушена діяти в умовах обмеженого фінансування та зростаючого попиту [6, с.40]. У порівнянні з періодом 2014–2022 років, сучасна система соціальної роботи є більш розгалуженою, і діє передусім через регіональні гуманітарні штаби, співпрацю органів державної влади, місцевого самоврядування, міжнародних організацій та громадського сектору. Також у практику активно впроваджуються цифрові інструменти виявлення потреб. Зокрема через Дію для вимушено-переміщених осіб, які виїхали із тимчасово окупованих територій, мають посвідчення учасника бойових дій, або отримали інвалідність унаслідок війни, доступні такі послуги як житловий ваучер, основна місія якого полягає у наданні фінансової допомоги на покращення житлових умов. Також у Дії ВПО можуть подавати заявку щодо отримання / скасування статусу ВПО, та зміни фактичного місця проживання. Моніторинг потреб населення здійснюється з використанням сучасних комунікаційних інструментів – чат-ботів, гарячих телефонних ліній, соціальних мереж. Налагоджено прийом і опрацювання заявок на отримання інсуліну, медикаментів для осіб із хронічними захворюваннями, продуктів харчування та інших необхідних ресурсів. Важливою складовою залишається безпосередня робота соціальних працівників із ВПО, що дозволяє максимально швидко реагувати на індивідуальні потреби та забезпечувати адресність допомоги.

Соціальна підтримка ВПО з інвалідністю в умовах територіальної громади має багатовимірний характер, оскільки охоплює не лише надання матеріальної допомоги, а й комплекс соціальних, медичних, психологічних та реабілітаційних послуг. Загалом можемо виділити кілька критично важливих напрямів соціальної роботи із ВПО у зрізі інклюзії. По-перше, йдеться про державний рівень, зокрема наявність відповідної політики, яка максимально ефективно працюватиме на ВПО. Важливо не лише відстежувати офіційний статус ВПО, але й формувати чітку дорожню карту щодо отримання необхідної підтримки та державної допомоги. Соціальна підтримка ВПО з інвалідністю передбачає створення безбар'єрного середовища, забезпечення доступу до базових сервісів, сприяння соціальній інтеграції та

активній участі таких осіб у житті громади [7].

Ефективність цієї підтримки значною мірою залежить від скоординованої взаємодії органів місцевого самоврядування, соціальних служб, медичних установ і громадських організацій, а також від врахування індивідуальних потреб кожної людини. В Україні одним із головних органів, які відповідають за захист осіб з інвалідністю є Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю. Згідно з Наказом Міністерства соціальної політики України № 129 від 14.04.2011 р., основні його завдання полягають у фінансовому забезпеченні заходів щодо соціальної захищеності осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю; сприяння реалізації заходів щодо зайнятості та працевлаштування осіб з інвалідністю, зокрема шляхом підтримки створення робочих місць; подання Міністерству соціальної політики пропозицій щодо розподілу коштів за адміністративно-територіальними одиницями та напрямками використання бюджетних коштів; фінансування програм соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з інвалідністю, санаторно-курортного лікування, забезпечення автомобілями та засобами реабілітації; реабілітації дітей з інвалідністю, придбання транспортних засобів спеціалізованого призначення для маломобільних груп населення; забезпечення учасників бойових дій протезуванням та протезуванням виробами підвищеної функціональності за сучасними технологіями; організацію нейро-реабілітації учасників бойових дій, яким присвоєно звання Героя України; фінансову підтримку громадських об'єднань осіб з інвалідністю та забезпечення функціонування реабілітаційних закладів, що належать до сфери управління Міністерства соціальної політики; проведення інших законодавчо визначених заходів щодо соціального захисту осіб з інвалідністю [14]. Так, станом на 01.01.2026 року нараховується 926 175 членів громадських об'єднань осіб з інвалідністю, які на регіональному рівні співпрацюють із Фондом соціального захисту осіб з інвалідністю [3].

По-друге, йдеться про роботу органів місцевого самоврядування та інтеграцію ВПО у громади. На цьому рівні відбувається реальне включення ВПО у соціальне середовище [8]. На думку С.Гулько та В.Лях, передусім соціальна робота на рівні громади включає матеріально-побутову допомогу. Люди, які втратили свої домівки, часто залишаються без житла, засобів пересування, ліків та базових побутових речей. Для осіб з інвалідністю ці труднощі посилюються тим, що далеко не кожне тимчасове помешкання відповідає їхнім фізичним та реабілітаційним потребам [4, с.17]. Обмежений доступ до ключових медичних послуг також є одним із чинників, що негативно впливають на рівень інтеграції ВПО в громади. Для ефективної адаптації осіб з інвалідністю важливо своєчасно проводити реабілітаційні заходи, спрямовані на соціальну інтеграцію, розвиток впевненості в собі, оптимізм, задоволеності життям та забезпечення належного соціального статусу [8, с.43].

По-третє, інклюзивні практики соціальної роботи здійснюються через залучення донорства від міжнародних партнерів, що безпосередньо впливає на розвиток і громадського сектору. Основна місія міжнародних партнерів у контексті підтримки інклюзивних практик соціальної роботи, на нашу думку, полягає у фінансовій підтримці проєктів для ВПО [5]. Така підтримка може бути як на рівні держави та інституцій, так і на рівні донорства для громадського сектору. Загалом благодійні фонди та громадські організації надають консультативну та інформаційну підтримку щодо державних гарантій і пільг, правову допомогу, сприяють доступу до медичного об-

слуговування, фізичної реабілітації, протезування, санаторно-курортного лікування та оздоровлення. Такі ініціативи, на думку багатьох дослідників, можуть покращувати ситуацію із забезпеченням медико-соціального обладнання (інвалідні візки, ходунки, медтехніка), розповсюдження навчальних та реабілітаційних матеріалів, здійснюють послуги кризового втручання, психологічної підтримки та короткострокової реабілітації, допомагають у працевлаштуванні та соціальній адаптації [9].

По-четверте, інклюзивні практики соціальної роботи також реалізуються через залучення бізнесу. Держава виступає активним донором, який підтримує бізнес за працевлаштування ВПО, наприклад, згідно з даними Міністерства економіки, у 2025 році 3 000 підприємців отримали компенсації за працевлаштування 5 500 ВПО, включно з людьми з інвалідністю, загальною сумою 127 млн грн важливим, п'ятим аспектом є освітні практики, розвиток сучасних освітніх програм із соціальної роботи та реабілітації [13]. Сьогодні чимало закладів вищої освіти націлені на розвиток цього перспективного напрямку, оскільки він відповідає вимогам часу та здебільшого спрямований на формування фахівців, які здатні організовувати інклюзивне середовище та надавати якісні послуги особам, які тим чи іншим чином постраждали в умовах війни, у тому числі ВПО.

Отже, основу позитивних інклюзивних практик

щодо соціальної роботи із ВПО формує максимально прозора та ефективна система соціальної політики. Серед найбільш поширених напрямів ефективної міжсекторальної взаємодії можемо виділити державні програми, міжнародне донорство, громадські ініціативи, освітні практики, співпрацю із бізнесом.

Висновки. Отримані результати дослідження свідчать про відсутність цілісного, структурованого механізму впровадження інклюзивної політики щодо ВПО на національному рівні. Існуючі практики часто мають фрагментарний характер і залежать від ресурсних можливостей конкретних громад або донорської підтримки. Це актуалізує необхідність розроблення єдиної стратегічної моделі інклюзивної соціальної роботи, що передбачатиме стандартизацію послуг, прозорі алгоритми міжвідомчої взаємодії та системне оцінювання ефективності програм. Важливою складовою ефективності інклюзивних практик соціальної роботи з ВПО також є необхідність системного впровадження механізмів моніторингу та контролю у сфері соціального захисту. Йдеться не лише про адміністративний контроль за використанням бюджетних коштів, але й про комплексну оцінку доступності, якості та результативності соціальних послуг. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробленні методологічних підходів та індикаторів оцінювання ефективності інклюзивних практик соціальної роботи з ВПО.

Конфлікт інтересів. Автори підтверджують відсутність фінансових, особистих чи інших інтересів, що можуть розглядатися як потенційний конфлікт інтересів щодо публікації цієї статті.

Фінансування. Робота виконана за відсутності фінансової підтримки з боку будь-яких організацій.

Доступність даних. Це теоретичне дослідження не передбачає використання додаткових наборів даних.

Використання штучного інтелекту. При написанні цієї роботи інструменти штучного інтелекту не використовувались.

Список використаної літератури

1. В Україні майже 6,5 млн внутрішньо переміщених осіб. URL: <https://surl.li/fpemjj> (дата звернення: 20.02.2026).
2. Внутрішньо переміщені особи: від подолання перешкод до стратегії успіху: монографія / Новікова О., Амоша О., Антонюк В. та ін. Київ: ІЕП НАН України, 2016. 448 с.
3. Громадські об'єднання осіб з інвалідністю, які співпрацюють з територіальними відділеннями Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю станом на 01.01.2026. URL: <https://www.ispf.gov.ua/diyalnist/monitoring-zahodiv-vgoi-perelik-profesij-utos-utog/vzaemodiya-z-gromadskimi-obyednanniyami-osib-z-invalidnistyu> (дата звернення: 20.02.2026).
4. Гунько С., Лях В. Напрями соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб з інвалідністю в територіальній громаді. *Вісник гуманітарної освіти. Humanitas*. 2025. Вип.4. С.15–21. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.4.3>
5. Деякі питання надання фінансової підтримки громадським об'єднанням осіб з інвалідністю: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.2023 р. № 70. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.02.2026).
6. Дуля А., Лехолотова М., Лях Т. Особливості соціальної роботи з особами з інвалідністю внаслідок війни. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2024. Вип.98. С.42–46. <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.98.08>
7. Клос Л. Соціальна робота у сфері здоров'я в Україні в умовах війни як інструмент соціальної інклюзії. *Вісник науки та освіти*. 2023. Вип. 11 (17). С.736–750. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11\(17\)-736-750](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11(17)-736-750)
8. Найда Ю., Ткаченко Л. Стандарти громадсько-активної школи: соціальна інклюзія: навчально-методичний посібник. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 68 с.
9. Недра К. Соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами в Україні. Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 2 листопада 2022 р.). Запоріжжя, 2022. С.40–43.
10. Особливості інтеграції та соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб у регіоні, який межує із зоною конфлікту. URL: <https://surl.lu/xugmld> (дата звернення: 20.02.2026).
11. Павлюк Т., Середницька Л. Соціальна підтримка та соціальні послуги внутрішньо переміщеним особам в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип.50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-17>.
12. Патрикеева О., Софій Н., Луценко І., Василяшко І. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: навчально-методичний посібник. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. 96 с.
13. Понад 3 тис. підприємців отримали компенсацію за працевлаштування 5,5 тис. ВПО з початку 2025 року. URL: <https://surl.li/kpjtmnb> (дата звернення: 20.02.2026).
14. Про затвердження Положення про Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю: Наказ Міністерства соціальної політики України від 14.04.2011 р. № 129. URL: <https://surl.lt/piylhf> (дата звернення: 20.02.2026).
15. Чвертко Л., Кравченко О. Фінансові інструменти сприяння соціальній інклюзії внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Вісник гуманітарної освіти. Humanitas*. 2022. Вип.3. С.100–111. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.3.14>.

References

1. V Ukraini maizhe 6,5 mln vnutrishno peremishchenykh osib [Almost 6.5 million internally displaced persons in Ukraine]. (2022). URL: <https://surl.li/fpemjj> [in Ukrainian].

2. Novikova, O., Amosha, O., & Antoniuk, V. et al. (2016). *Vnutrishno peremishcheni osoby: vid podolannia pereshkod do stratehii uspihku* [Internally displaced persons: from overcoming obstacles to a strategy of success]. IEP NAS of Ukraine [in Ukrainian].
3. Hromadski obiednannia osib z invalidnistiu, yaki spivpratsiuiut z terytorialnymy viddilenniamy Fondu sotsialnoho zakhystu osib z invalidnistiu stanom na 01.01.2026 [Public associations of persons with disabilities that cooperate with territorial branches of the Fund for Social Protection of Persons with Disabilities as of 01.01.2026]. (2026). <https://www.ispf.gov.ua/diyalnist/monitoring-zahodiv-vgoi-perelik-profesij-utos-utog/vzayemodiya-z-gromadskimi-obyednanniyami-osib-z-invalidnistyu> [in Ukrainian].
4. Hunko, S., & Liakh, V. (2025). Napriamy sotsialnoi pidtrymky vnutrishno peremishchenykh osib z invalidnistiu v terytorialnii hromadi [Directions of social support for internally displaced persons with disabilities in the territorial community]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 4, 15–21. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.4.3> [in Ukrainian].
5. Deiaki pytannia nadannia finansovoi pidtrymky hromadskym obiednanniam osib z invalidnistiu». Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27.01.2023 r. № 70 [Some issues of providing financial support to public associations of persons with disabilities. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated January 27, 2023 No.70]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70-2023-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
6. Dulia, A., Lekholetova, M., & Liakh, T. (2024). Osoblyvosti sotsialnoi roboty z osobamy z invalidnistiu vnaslidok viiny [Peculiarities of social work with persons with war-related disabilities]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M.P.Drahomanova. Seriya 5. Pedagogichni nauky: realii ta perspektyvy*, 98, 42–46. <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.98.08> [in Ukrainian].
7. Klos, L. (2023). Sotsialna robota u sferi zdorovia v Ukraini v umovakh viiny yak instrument sotsialnoi inkluzii [Social work in the field of health care in Ukraine during wartime as a tool of social inclusion]. *Visnyk nauky ta osvity*, 11 (17), 736–750. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11\(17\)-736-750](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11(17)-736-750) [in Ukrainian].
8. Naida, Yu., Tkachenko, L. (2014). *Standarty hromadsko-aktyvnoi shkoly: sotsialna inkluziia* [Standards of a community-active school: social inclusion]. Pleiady. [in Ukrainian].
9. Nedria, K. (2022). Sotsialna robota z vnutrishno peremishchenymy osobamy v Ukraini [Social work with internally displaced persons in Ukraine]. *Suspilstvo i osobysti u suchasnomu komunikatsiynomu diskursi – Proceedings of AllUkrainian conference* (pp.40–43). Zaporizhzhia. [in Ukrainian].
10. Osoblyvosti intehratsii ta sotsialnoi adaptatsii vnutrishno peremishchenykh osib u rehioni, yakyyi mezhuie iz zonoiu konfliktu [Peculiarities of integration and social adaptation of internally displaced persons in a region bordering the conflict zone]. (2019). <https://surl.lu/xugmld> [in Ukrainian].
11. Pavliuk, T., Serednytska, L. (2023). Sotsialna pidtrymka ta sotsialni posluhy vnutrishno peremishchenym osobam v umovakh viiny [Social support and social services for internally displaced persons during wartime]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 50. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-17> [in Ukrainian].
12. Patrykeieva, O., Sofii, N., Lutsenko, I., & Vasylashko, I. (2011). *Indeks inkluzii: zahalnoosvitnii navchalnyi zaklad* [Index for inclusion: general educational institution]. Pleiady. [in Ukrainian].
13. Ponad 3 tys. pidpriyemtsiv otrymaly kompensatsiiu za pratsevlashtuvannia 5,5 tys. VPO z pochatku 2025 roku [More than 3 thousand entrepreneurs received compensation for employing 5.5 thousand IDPs since the beginning of 2025]. (2025). URL: <https://surl.li/kpjmb> [in Ukrainian].
14. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Fond sotsialnoho zakhystu osib z invalidnistiu. Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy № 129 vid 14.04.2011 [On approval of the Regulation on the Social Protection Fund for Persons with Disabilities. Order of the Ministry of Social Policy of Ukraine dated April 14, 2011 No.129]. URL: <https://surl.lt/piylhf> [in Ukrainian].
15. Chvertko, L., & Kravchenko, O. (2022). Finansovi instrumenty spriannia sotsialnii inkluzii vnutrishno peremishchenykh osib v Ukraini [Financial instruments for promoting social inclusion of internally displaced persons in Ukraine]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 3, 100–111. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.3.14> [in Ukrainian].

Рукопис надійшов: 02.03.2026

Перше рішення: 03.04.2026

Доопрацьовано (раундів: 1): 07.04.2026

Прийнято до друку: 21.04.2026

Опубліковано онлайн: 30.04.2026

Razmolodchykova Ivanna

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Department of Sociology and Social Work
Kryvyi Rih State Pedagogical University, Kryvyi Rih, Ukraine

Zhuk Oksana

PhD in History, Associate Professor
Head of the Department of Socio-Humanitarian Technologies
Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine

Haponchuk Olena

PhD in Pedagogy, Senior Lecturer
Department of Socio-Humanitarian Technologies
Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine

INCLUSIVE APPROACHES IN SOCIAL WORK WITH INTERNALLY DISPLACED PERSONS IN THE CONTEXT OF CROSS-SECTORAL COOPERATION AND EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF SOCIAL INTERVENTIONS

Abstract. The relevance of the study is determined by the specific features of intersectoral interaction among social work actors whose primary activities are aimed at the inclusion and support of internally displaced persons (IDPs) in Ukraine under conditions of a prolonged war and a large-scale humanitarian crisis. The study aims to conduct a theoretical analysis of inclusive social work practices with internally displaced persons in Ukraine. In the

course of the research, the methods of systemic analysis and comparative analysis were applied. The article outlines the main socio-psychological, economic, and medical problems faced by internally displaced persons, particularly persons with disabilities, families with children, older adults, and wounded combatants who require comprehensive support. The essence of inclusion is revealed as a process of ensuring equal access to resources, services, and opportunities for full participation in the economic, social, and cultural life of the community. It is proven that the effectiveness of inclusive social work practices depends on the intersectoral interaction of state authorities, local self-government bodies, international organizations, the civil sector, educational institutions, and businesses. The role of digital services in simplifying access to social services is analyzed, as well as the importance of financial support mechanisms for employment and rehabilitation. It is substantiated that the modern model of social work with internally displaced persons is gradually transforming from a crisis response to a strategic approach focused on long-term social integration and the creation of a barrier-free environment. Several problems are identified, including fragmented policy, insufficient coordination among institutions, and the need to standardize inclusive support mechanisms.

Keywords: inclusion, social integration, territorial community, persons with disabilities, social protection.